

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep

0030 OSLO

Dato: 16.01.2014
Deres ref: 12/185

Høring vedr. ikrafttredelse av regler om fripoliser med investeringsvalg

Vi viser til Finansdepartementets høringsbrev av 25. november 2013.

Lovvedtak som åpner for at fripoliseinnehaver skal kunne velge å forvalte sine fripoliser med investeringsvalg ble sanksjonert i statsråd 14. desember 2012. Denne lovendringen vil imidlertid ikke bli satt i kraft før forholdet til nye dødelighetstariffer er avklart samt at det er utarbeidet utfyllende forskrifter. Dette er grunnlaget for denne høringen.

Den Norske Aktuarforening (DNA) stiller seg positive til muligheten for fripolise med investeringsvalg, med den begrunnelse at dette vil kunne gi klart lavere soliditetskrav, og gi kundene mulighet for å bestemme investering, men presiserer at en slik overgang stiller sterke krav til informasjon og rådgivning for å ivareta kundenes interesser.

DNA ønsker å kommentere forslaget til de foreslåtte endringer for fripoliser.

1. Finanstilsynet foreslår at fripoliser skal være fullt oppreservert til nytt dødelighetsgrunnlag (K2013) før de konverteres til investeringsvalg

I 2013 har det kommet følgende avklaringer og presiseringer i forhold til innføring av nye dødelighetsgrunnlag:

Finanstilsynet besluttet 8. mars 2013 at det skal innføres et nytt dødelighetsgrunnlag for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser med virkning fra 2014. Det nye dødelighetsgrunnlaget vil øke avsetningsbehovet betydelig, og Finanstilsynet antar at de fleste pensjonsinnetningene vil ha behov for en opptrappingsperiode. Opptrappingsplanene vil gjelde fra 2014, og bør ikke ha varighet ut over fem år. Det åpnes for å benytte kundeoverskudd til å dekke økte avsetningskrav. Minimum 20 prosent av oppreserveringsbehovet bør dekkes av pensjonsinnetningene. Finansdepartementet fastsatte 11. oktober 2013 regler for flytting av livsforsikringskontrakter under generell styrking av dødelighetsgrunnlag. Departementet legger til grunn at det er den forsikringstekniske kontantverdien av kontrakten minst i samsvar med det nivå i opptrappingsplanen på inntil fem år som avgivende selskap på flyttetidspunktet skal være på, som skal legges til grunn for beregningen av flytteverdien etter forsikringsvirksomhetsloven § 11-7 tredje ledd.

Finanstilsynet har i brev av 26. november 2013 til pensjonsinstitusjonene varslet at de i begynnelsen av 2014 vil komme med retningslinjer for opptrappingsplaner fra 2014. Dette for å sikre likebehandling mellom pensjonsinstitusjonene.

Finanstilsynet foreslår nå i denne høringen at fripoliser skal være fullt oppreservert til nytt dødelighetsgrunnlag (K2013) før de konverteres til investeringsvalg. Etter en samlet vurdering har Finanstilsynet vektlagt at premiereserven skal tilsvare den forsikringstekniske verdien av ytelsen som er garantert før konvertering finner sted. Finanstilsynet vektlegger også at dette vil forenkle pensjonsinstitusjonens informasjons- og rådgivningsplikt og at produktet blir lettere å forstå for fripoliseinnehaveren.

DNA er primært av den oppfatning at alle problemstillinger rundt innføring av nye dødelighetsgrunnlag må avklares tilstrekkelig, før man åpner opp for fripoliser med investeringsvalg. Med dette menes at retningslinjer for opptrappingsplaner fra 2014 må foreligge først. DNA mener også at prinsipper for bruk av overskudd også er meget sentralt å klargjøre.

2. Utbetalingsprofil for fripoliser med investeringsvalg i utbetalingsperioden

DNA ønsker å kommentere Finanstilsynets foreløpige vurderinger.

Ved bruk av lav avkastningsgaranti og særlig ved bruk av 0-garanti, vil pensjonsytelsen kunne øke mye gjennom utbetalingstiden som følge av overskudd over 0 prosent. Resultatet av en slik kraftig vekst er at man mottar høy alderspensjon i alder der man sannsynligvis ikke har et tilsvarende behov.

For å forsøke å oppnå en jevnere utbetalingsprofil, har Finanstilsynet tatt utgangspunkt i investeringsporteføljens verdi ved hver utbetaling og deretter dividert med en straks begynnende livrente ut fra antagelser om en "fiktiv beregningsrente", kalt teknisk rente, på hhv. 0, 2,5 og 3 prosent. Finanstilsynet viser ulike utbetalingsprofiler der de ulike tekniske rentene er benyttet og antyder på bakgrunn av utbetalingsprofilene at man bør kunne benytte en teknisk rente på 2,5 prosent for å fastsette alderspensjonsytelsen.

DNA stiller spørsmål ved om utbetalingsprofilene kan være helt korrekt beregnet. I en situasjon der en forventet dødelighetsarv og en forventet avkastning i henhold til beregningsgrunnlaget tilføres under utbetalingsperioden, eksempelvis figuren med 3 prosent renteavkastning på pensjonsbeholdning og en teknisk rente på 3 prosent, bør utbetalingsprofilen være konstant. I Finanstilsynets profil, tredje figur, er profilen strengt avtagende for høye aldre

Prinsipielt er DNA enig i at bruk av en teknisk rente vil medvirke til å oppnå en noe mer jevnt stigende utbetalingsprofil. Imidlertid er det et paradoks at individet kan velge seg bort fra produkter med garanterte renter og over til nye produkter med ytelse som innehar en 0-garanti fra utbetalingstidspunktet, eller uten garanti, men der ytelsen blir fastsatt på bakgrunn av en teknisk rente som ikke er garantert. Det stilles spørsmål ved hvilke insentiver pensjonsinstitusjonene vil ha for å oppfylle høyere avkastning enn den gjeldende beregningsrenten (0 %) ettersom den tekniske renten ikke er bindende? Individet blir forespeilet en utbetalingsprofil som blir villedende når oppnådd avkastning er lavere enn den tekniske renten.

Kjernen i problemstillingen er hvorledes avkastningen utover beregningsgrunnlaget skal anvendes for at en tilleggspensjon skal fastsettes. Tradisjonelt har man fordelt

avkastningen utover gjenstående utbetalingstid. Med lave garantier er dette neppe hensiktsmessig, noe den kraftige veksten i årlig pensjon ved 0-garanti viser. For å dempe en slik vekst kan løsninger der man bruker mer av avkastningen til pensjon over en kortere periode kunne være en løsning.

Alternativt kan et forslag for å etterstrebe en jevnere utbetalingsprofil være at det åpnes for en mulighet der deler av oppnådd avkastning i et år kan benyttes til utbetaling av tilleggspensjon det påfølgende år.

Ved uttak av pensjon har individet en pensjonsbeholdning. Ved uttak av pensjon finner man årets pensjonsytelse ved å dividere pensjonsbeholdningen med en nåverdistørrelse. Denne nåverdi er fastsatt ut i fra et beregningsgrunnlag. Beregningsgrunnlaget må antas å følge dødelighetsforutsetninger etter K 2013 og en 0-garanti.

Ved utgangen av hvert år vil man kjenne den avkastning som er oppnådd på pensjonsbeholdningen. Hele eller deler av avkastningen anvendes til utbetaling av pensjon i det kommende året. Dette gir et tillegg til den pensjonen som ellers skal fastsettes ut i fra pensjonsbeholdningen ved inngangen til året. Denne pensjonsbeholdningen inneholder den delen av avkastningen som ikke anvendes til utbetaling av pensjon, men som inngår i den årlige pensjonen fremover. Ved å kunne betale ut deler av avkastningen som et engangsbeløp vil man kunne oppnå en jevn stigende utbetalingsprofil som man kjenner igjen fra ytelser med garantier på 3 og 4 %.

DNA er av den oppfatning at det er naturlig at ytelsene årlig bør kunne vokse med en viss takt for å kunne opprettholde kjøpekraft. Således kan ikke DNA se at økende pensjonsutbetalinger skulle være et problem dersom ytelser til eksempel vokser i takt med inflasjon.

3. Forskrift om informasjonskrav

DNA støtter forslagene til informasjonsplikt.

Som påpekt i punkt 1 er DNA primært av den oppfatning at alle problemstillinger rundt innføring av nye dødelighetsgrunnlag må avklares tilstrekkelig, før man åpner opp for fripoliser med investeringsvalg. Dersom det eventuelt kommer regler om at fripoliser ikke skal være fullt oppreservert til nytt dødelighetsgrunnlag (K2013) før de konverteres til investeringsvalg, mener DNA det er viktig at det gis nærmere regler for informasjon- og rådgivning rundt dette forholdet. Vi antar dette kan inngå i den foreslåtte forskriftsbestemmelse som setter krav til at pensjonsinnretningen skal gi fripoliseinnehaveren skriftlige eksempler som viser hvor stor årlig avkastning en gitt investeringsportefølje for en gitt aldersgruppe minst må ha for å oppnå bestemte pensjonsytelser.

Poenget her vil være å vise hvilken avkastning som kreves for at pensjonsbeholdningen tilhørende investeringsvalgproduktet ved start utbetaling skal kunne utbetale samme pensjonsytelse som den garanterte fripolisen. Indirekte vil man da hensynta eventuell manglende K2013-avsetning og gebyrets størrelse.

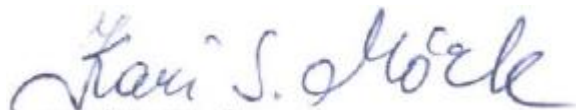
DNA mener videre det ville vært hensiktsmessig at det gis nærmere regler for de avkastningsforventninger og avkastningsrisiko pensjonsinnretningene legger til grunn i sin informasjon- og rådgivning.

Det har vært vanlig for produkter der kunden står avkastningsrisiko at kunden får presentert avkastningsprognoser i form av langsiktig forventet avkastning. I tillegg har det medfulgt informasjon om at avkastningsprognosene ikke er en garanti på hva

avkastningen vil bli i fremtiden. DNA er av den oppfatning at slik informasjon ikke er tilstrekkelig til å gi god informasjon om avkastningsrisiko. Avkastningsrisiko bør kvantifiseres. Dette kan f.eks. gjøres ved at det gis informasjon om 25-persentilen for gjennomsnittlig geometrisk avkastning frem til pensjonsalder.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

A handwritten signature in blue ink that reads "Kari S. Mørk". The signature is written in a cursive, flowing style.

Kari S. Mørk
Formann

Den Norske Aktuarforening (DNA) er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuar-utdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av aktuarfaget og medlemmenes felles interesser. De aller fleste aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.